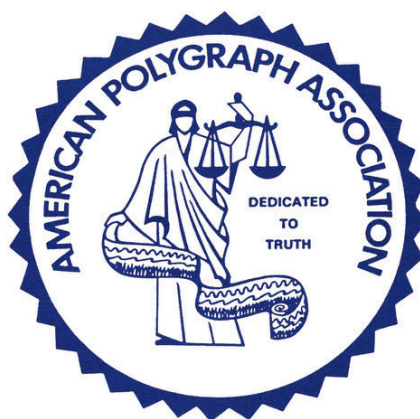

SPRAWOZDANIE z XV Międzyresortowego Seminarium Poligraficznego „Badania kadrowe dla podmiotów realizujących psychofizjologiczne badania poligraficzne” (Sulęczyno, 18 – 21 września 2023 r.)

por. Łukasz Lep¹

ORCID 0000-0002-6398-6538

1 Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej, lukasz.lep@icloud.com

W dniach 18 – 21 września 2023 roku w miejscowości Sulęczyno odbyło się XV. jubileuszowe Międzyresortowe Seminarium Poligraficzne. Seminarium zorganizował Wydział Techniki Kryminalistycznej Zarządu Dochodzeniowo – Śledczego Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej. Tematem przewodnim piętnastej już edycji spotkania był „Wywiad przedtestowy w badaniu poligraficznym”. Międzyresortowe Seminarium Poligraficzne zostało zainicjowane w 2008 roku, tegoroczne wydarzenie przypadło na 15-lecie corocznych spotkań specjalistów instytucjonalnych z zakresu badań poligraficznych. Ponadto w bieżącym roku seminarium poświęcone było 60-leciu zastosowania badań poligraficznych w polskim procesie karnym.

Wśród uczestników seminarium byli przedstawiciele ośrodków naukowych zajmujących się naukami humanistycznymi oraz problematyką badań poligraficznych, Straży Granicznej (SG), Centralnego Laboratorium Kryminalistycznego Policji (CLKP), Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy i Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wielkopolskim, Krajowej Administracji Skarbowej (KAS), Służby Kontrwywiadu Wojskowego (SKW), Służby Wywiadu Wojskowego (SWW), Agencji Wywiadu (AW), Służby Ochrony Państwa (SOP), Policji oraz Żandarmerii Wojskowej (ŻW). Osoby biorące udział w seminarium zajmują się na co dzień zagadnieniami kryminalistycznymi z obszaru badań poligraficznych i sprawami kadrowymi.

Seminarium otworzył Szef Wydziału Techniki Kryminalistycznej ppłk dr Marek Centkowski, następnie moderator dwudniowych dyskusji por. Łukasz Lep przywitał zaproszonych prelegentów oraz zaproszonych gości.

Głównym celem seminarium było pogłębienie wiedzy w aspekcie prowadzenia rozmowy przedtestowej jako istotnego elementu badań poligraficznych realizowanych na potrzeby wewnętrzne i potrzeby kryminalne podmiotów zlecających czynność. Zgromadzona w ten sposób wiedza stała się podstawą do dyskusji środowiska poligraferów mającej na celu wypracowanie standardów i norm dotyczących metodologii badań

psychofizjologicznych. Dyskusja przyczyniła się do podniesienia wiedzy specjalistycznej, wymiany doświadczeń i poglądów z zakresu badań poligraficznych przedstawicieli instytucji państwowych. Seminarium było okazją do spotkania się teoretyków, jak i praktyków związanych zawodowo z badaniami poligraficznymi.

Seminarium podzielono na 2 dni obrad. Podczas pierwszego dnia seminarium wygłoszono 5 referatów, których autorami byli zarówno naukowcy wywodzący się z wiodących instytucji naukowych w kraju, jak i funkcjonariusze CBA, Policji oraz ŻW. Dyskusje dotyczące podnoszenia standardu prowadzenia rozmów przedtestowych w badaniach poligraficznych wykonywanych przez polskie instytucje państwowe wpisują się w intensywnie rozwijającą się i umacniającą praktykę ich stosowania. W czasie obrad zwracano uwagę na potrzebę pogłębiania wiedzy w zakresie badań poligraficznych. Spotkania, takie jak to zorganizowane przez Zarząd Dochodzeniowo – Śledczy ŻW, umożliwiają przedstawicielom nauki i praktykom wymianę poglądów oraz doświadczeń, a przede wszystkim zaprezentowanie nowych ustaleń i wyników przeprowadzonych badań.

Prezentowane w trakcie seminarium referaty dotyczyły wykorzystania badań poligraficznych do celów karnych oraz karnych. W pierwszym dniu seminarium wykład inauguracyjny poprowadził ppłk rez. Piotr Sukienik, Tytuł wystąpienia to: „Przegląd 15-stu lat doświadczeń międzyresortowych seminariów poligraficznych organizowanych przez Żandarmerię Wojską”. Prelegent obchodził jubileusz 40 lat służby i pracy w resorcie obrony narodowej, podczas wystąpienia podkreślił, że w dniach 27 sierpnia – 1 września 2023 roku po raz pierwszy przedstawiciele ŻW uczestniczyli w konferencji organizowanej przez American Polygraph Association zrzeszającą poligraferów wraz z osobami zawodowo i naukowo związanymi z badaniami poligraficznymi z całego świata.

Kolejny wykład został wygłoszony przez dr. hab. Piotra Herbowskiego z Uniwersytetu SWPS, jego tematem było „60 lat doświadczeń badań poligraficznych w procesie karnym”. Prelegent przedstawił aktualną sytuację prawną badań poligraficznych prowadzonych w oparciu o art. 192a § 2 i art. 199a kpk. Podczas wykładu prelegent omówił m.in. wyniki badań poświęconych opinii poligraficznej w świetle rozstrzygnięć sądu i innych środków dowodowych. Autor prezentowanego referatu nakreślił również obraz rzeczywistego stanowiska i zagrożeń wynikających z małej wiedzy środowisk prawniczych na temat badań poligraficznych.

Kolejny referat został przedstawiony przez funkcjonariusza reprezentującego Komendę Wojewódzką Policji w Bydgoszczy, nosił tytuł: „Badania poligraficzne w Policji – doświadczenia własne”. Prelegent w swoim wystąpieniu przedstawił ponad 20-letnie doświadczenie w realizacji kryminalnych badań poligraficznych, zreferował kilka interesujących spraw karnych, na potrzeby których wykonywał badania poligraficzne, których wyniki pozwoliły na ujawnienie sprawców przestępstw i udowodnienie winy.

Następnie głos zabrał dr Jakub Fischer, tematem jego wystąpienia była „Zniewalająca moc retoryki. Znaczenie i możliwe użycie technik retorycznych w badaniach poligraficznych». Prelegent w chronologicznym zarysie zaprezentował zmiany, jakie zaszły w pojmowaniu i rozumieniu retoryki w ostatnich dziesięcioleciach, co z kolei skutkowało odrodzeniem tej dyscypliny, oczyszczeniem jej z błędów oraz poszerzyło pole badawcze. Prowadzący wskazał, że tzw. „nowa retoryka” jest dziś ponownie dyscypliną teoretyczną i praktyczną, jest zbiorem technik pozwalających formułować poprawne, skuteczne i celowe wypowiedzi (teksty). Jednocześnie retoryka jest dziedziną naukową umożliwiającą badanie wszelkich wypowiedzi, analizowanie tekstów i całego procesu komunikacji. Stwierdził, że istotne jest zaprezentowanie współczesnego podejścia metodologicznego do problemu interpretacji każdego tekstu, gdzie retoryka spełnia funkcję podstawową.

Naukowiec wskazał, że retoryka może być wykorzystana w analizie wypowiedzi osób poddawanych badaniom poligraficznym. Szczególnie cenna może być na etapie rozmowy wstępnej, jako gotowy zespół technik, pozwalających interpretować wypowiedź, zrozumieć proces komunikowania pomiędzy badanym, a poligraferem. Analiza tekstu pozwala na wychwycenie elementów zdradzających symptomy nieszczerości, które można wykorzystać przy opracowaniu pytań do badania poligraficznego.

Metoda ta, służąca do szczegółowego badania wypowiedzi formułowanych przez osoby badane, pozwala na efektywne zebranie i ocenę informacji przekazywanych przez rozmówców. W kontekście badań poligraficznych technika ta jest szczególnie pomocna w analizowaniu materiałów postępowania, a w szczególności treści protokołów przesłuchań, wypowiedzi zarejestrowanych lub zapisanych w innych dokumentach oraz formułowania i przygotowywania zarówno wywiadu przedtestowego jak i samych pytań testowych. Analiza tekstu pozwala na wychwycenie elementów zdradzających symptomy nieszczerości, które można wykorzystać przy opracowaniu pytań do badania poligraficznego.

Ostatni referat w pierwszym dniu seminarium wygłosiła Pani Prezes Polskiego Stowarzyszenia Poligraferów – dr Renata Dąbrowska. W wystąpieniu prelegentka zrelacjonowała tegoroczne uczestnictwo w 57 Sympozjum

American Polygraph Association, które odbyło się w Las Vegas. Ponadto w sposób praktyczny odniosła się do sposobu prowadzenia i realizacji rozmowy przedtestowej z badanym przed zatrudnieniem omawiając krok po kroku cały proces wywiadu.

Referaty zaprezentowane podczas pierwszego dnia sesji przybliżyły słuchaczom istotne zagadnienia obszaru badań poligraficznych i w przyszłości mogą stanowić przyczynek do dalszych badań w tym intensywnie rozwijającym się fragmencie wiedzy kryminalistycznej.

W drugim dniu seminarium całonocne wykłady prowadził Rodolfo Prado, ukierunkował je na „Formułowanie pytań i problematyka rozmowy przedtestowej”. Prelegent zilustrował zagadnienia związane ze specjalistycznymi metodami prowadzenia rozmowy, wywiadu przedtestowego jako działań wspomagających prowadzenie badań poligraficznych. Dodatkowo wystąpienie było wsparte ćwiczeniami praktycznymi polegającymi na tworzeniu pytań testowych do hipotetycznych zdarzeń.

Przedstawiciele środowisk związanych z badaniami poligraficznymi, zaprezentowali swoje poglądy i stanowiska wobec badań poligraficznych i ich aspektów prawnych w oparciu o konkretne przykłady realizowanych spraw karnych, w trakcie których wykorzystano badania poligraficzne. O dodatkowym, szerszym zastosowaniu i sposobie wykorzystywania badań poligraficznych informowali także przedstawiciele poszczególnych instytucji, które zajmują się samodzielnym prowadzeniem badań lub się z nimi zetknęli zawodowo.

Ostatni dzień seminarium zakończył się wystąpieniem Szefa Zarządu Dochodzeniowo-Śledczego Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej płk. Tomasza Kajzera, który podkreślił ważną rolę badań poligraficznych w służbie ŻW. Wskazał, że coroczne debaty stają się tradycją instytucji państwowych aktywnie uczestniczących w prowadzeniu przedmiotowych badań. Jednocześnie odpowiadając na postulat organizowania cyklicznych spotkań umożliwiających wymianę i popularyzację badań poligraficznych zadeklarował akces przygotowania kolejnych edycji seminarium.

Na zakończenie wszyscy uczestnicy seminarium otrzymali pamiątkowe statuetki i dyplomy, a podziękowania za udział złożył płk Tomasz Kajzer.

Podsumowując, należy podkreślić, że jubileuszowe seminarium w dużym stopniu spełniło pokładane w nim nadzieje. Formuła spotkania okazała się ciekawa i efektywna. Uczestnicy dzielili się licznymi doświadczeniami i ciekawymi spostrzeżeniami zdobytymi w trakcie swojej pracy zawodowej i naukowej. Dzięki współpracy i wymianie doświadczeń podmiotów wykorzystujących w swojej działalności badania poligraficzne, wciąż zauważalny jest wzrost poziomu wykonywanych opinii.

SPRAWOZDANIE z 57 Sympozjum American Polygraph Association (Las Vegas, 27 sierpnia – 1 września 2023 r.)

por. Łukasz Lep¹

ORCID 0000-0002-6398-6538

1 Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej, lukasz.lep@icloud.com

W dniach 27 sierpnia – 1 września 2023 roku w Stanach Zjednoczonych w Las Vegas, w stanie Nevada odbyło się 57 Sympozjum American Polygraph Association. Na sympozjum przybyło ponad 850 praktyków i naukowców z 32 krajów, z całego świata, zajmujących się badaniami poligraficznymi. Większość z nich pochodzi ze Stanów Zjednoczonych. Z uwagi na sytuację polityczną w seminarium nie uczestniczyli poligraferzy z Rosji i Białorusi. Grupa polskich delegatów liczyła 11 osób reprezentujących organy wymiaru sprawiedliwości, wywiad, kontrwywiad oraz środowisko akademickie. Oprócz referatów naukowych, bogaty program seminarium obejmował warsztaty dotyczące analizy danych testowych, ważnych pytań testowych, zagadnień dotyczących środków kontrterminalnych oraz kwestii związanych z wywiadami przedtestowymi i potestowymi. Podczas referatów i warsztatów podkreślano i uwypuklano, że badanie musi koncentrować się bardziej na gromadzeniu informacji, niż na przyznaniu się do winy sprawcy czynu zabronionego. Zwrócono uwagę na rolę dobrego wywiadu przed badaniem jako warunku wstępnego skutecznego badania i późniejszego przesłuchania. Podkreślano schemat działania prawdomównych osób dzielących się bardziej weryfikowalnymi szczegółami. Inne prezentacje odnosiły się do szczegółów dotyczących przesłuchiwanie świadków i ofiar przestępstw, metod analizy treści pisemnych oświadczeń i dowodów oraz kwestii bezpieczeństwa przetwarzanych i przechowywanych danych z badań poligraficznych. Dyskusje dotyczyły konkretnych przypadków z udziałem poligraferów. Podczas kolejnych referatów i prelekcji dużo uwagi poświęcono kwestii wywiadów i przesłuchań (zarówno metodą PEACE, jak i FBI), poruszono także problematykę fałszywych przyznań do winy. Nie zabrakło tematyki związanej z warsztatem prowadzenia badań poligraficznych, omówiono działania podjęte wobec Douga Williama, który rozpowszechnił informacje dotyczące środków zakłócających testy z wykorzystaniem poligrafu działając na szkodę organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Ustalono, że podczas przeszukań ujawniono, iż ok. 5 tys. osób zakupiło materiały od ww. mężczyzny.

W trakcie sympozjum ustalono, że nową kadencję Przewodniczącego APA obejmie Donnie Dutton – poligrafer z ponad 40-letnim doświadczeniem zawodowym z instytucji federalnych, który gościł w Polsce. Z kolei dotychczasowy przewodniczący – Donald Krapohl – pokieruje pracami zarządu.

Seminarium było okazją do zaprezentowania najnowszych modeli sprzętu i oprogramowania poligraficznego (Lafayette Instrument, Stoelting, Limestone i Axciton) oraz nowego urządzenia do oceny prawdomówności – EyeDetect. Obecnie dostępne na rynku epoligrafy różnią się od tych oferowanych kilka lat temu jedynie drobnymi poprawkami i ulepszeniami.

Kolejne seminaria odbędą się: w Nowym Orleanie w sierpniu 2024, w San Diego w sierpniu 2025, zaś jubileuszowe – 60-te będą w Chicago na przełomie sierpnia i września 2026 roku.